

Dzieje i zasoby biblioteki szkolnej I LO im. Stanisława Konarskiego w Mielcu

1. Historia biblioteki w okresie przedwojennym

W dostępnej literaturze dotyczącej mieleckiego Gimnazjum niewiele jest wzmianek o dziejach i zasobach biblioteki szkolnej w okresie przedwojennym. Jedną z ważniejszych publikacji na ten temat, do której udało mi się dotrzeć jest artykuł Krzysztofa Haptasia „Historia mieleckich bibliotek”¹, innym ważnym źródłem informacji z tego zakresu są sprawozdania szkolne wydawane do 1932 roku.

Nauczanie i wychowywanie, w nowo powstałej szkole, nie byłoby możliwe bez odpowiedniej kadry nauczycielskiej oraz właściwego zaplecza naukowego. Zaplecze to stanowiła między innymi biblioteka gimnazjalna, zaopatrzona w wiele wybitnych dzieł z literatury pięknej i naukowej. Zbiory biblioteki były dość niejednorodne, ponieważ nie stanowiła ona jednego księgozbioru. W skład biblioteki gimnazjalnej wchodziła biblioteka nauczycielska oraz uczniów: ruska, polska i niemiecka. W późniejszym okresie zaistniała również biblioteka uczniów ubogich.

Biblioteka nauczycielska w 1912 roku zawierała 20 słowników, 129 podręczników, 455 dzieł naukowych i 96 beletrystycznych oraz 1214 broszur i sprawozdań². Przed wojną inwentarz biblioteki obejmował 1097 pozycji, powiększony został m.in. o dużą liczbę książek otrzymanych w darze od Akademii Umiejętności w Krakowie w 1914 roku. W wyniku działań wojennych zbiory biblioteki nauczycielskiej w dużym stopniu zostały zniszczone.

Biblioteka uczniów polska liczyła 511 dzieł w 658 tomach³. Podczas pobytu wojsk rosyjskich w Mielcu księgozbiór biblioteki został znacznej mierze zniszczony, utracono 77 dzieł w 122 tomach. W następnych latach księgozbiór systematycznie wzrastał i w 1930 roku kształtował się już na poziomie 2458 dzieł w 3116 tomach. Ze względu na brak materiałów źródłowych trudno jest stwierdzić o dalszych losach tego księgozbioru.

Biblioteka uczniów niemiecka w latach 20. XX w. liczyła 208 dzieł w 225 tomach⁴. Po wybuchu I wojny światowej, w wyniku działań wojennych księgozbiór biblioteki został znacznie uszczuplony. W późniejszych latach obserwuje się zastoje w nabywaniu książek do tej biblioteki. Taki stan rzeczy wiązał się prawdopodobnie ze stosunkowo niewielką liczbą uczniów pochodzenia niemieckiego w Gimnazjum, dla których przeznaczona była biblioteka.

W latach 1924-1928 w sprawozdaniach gimnazjalnych wymieniana była jeszcze jedna biblioteka – uczniów ubogich. Na koniec roku szkolnego 1924/1925 posiadała ona 326 podręczników⁵. W kolejnych latach *ulegała ona powolnej likwidacji gdyż stare podręczniki nie nadawały się do nowych programów szkolnych.(...) Dopiero w roku szkolnym 1928/29 nastąpiła jej reorganizacja. Uczniowie zamożni oddawali książek, których używali w roku poprzednim, na użytek kolegów z niższych klas*⁶. Okres II wojny światowej przyniósł ogromne straty w mieleckich bibliotekach, także w zbiorze gimnazjalnym. Szkolna biblioteka utraciła wówczas 4234 pozycje, co stanowiło 84% księgozbioru z 1939 roku. Dużą część książek złożonych na strychu budynku szkoły, zmienionego na magazyn zbożowy, spalili pracujący tam Żydzi, próbując w ten sposób ogrzać się podczas mroźnej zimy. Przed zupełnym zniszczeniem zbiorów, część z nich uratował Władysław Micek, który po wojnie przekazał je

¹ Haptaś K., *Historia mieleckich bibliotek*, „Korso” 2004, nr 19, s.16.

² *Sprawozdanie dyirekcji c. k. Gimnazjum w Mielcu za rok szkolny 1912*, Mielec 1912, s. 34.

³ Tamże, s. 34.

⁴ Tamże, s. 34.

⁵ *Sprawozdanie dyirekcji c. k. Gimnazjum w Mielcu za rok szkolny 1925*, Mielec 1925, s. 6.

⁶ Haptaś K., *Biblioteka gimnazjalna (i licealna) w latach 1905-1995* [w:] *Księga Jubileuszowa 100 rocznica powstania Gimnazjum i Liceum w Mielcu 1905-2005* pod red. Jerzego Skrzypczaka, Mielec 2005, s. 267.

dyrekcji Gimnazjum. Pewną część dzieł zniszczyli również Niemcy, o czym można dowiedzieć się z wpisu umieszczonego na jednej z uratowanych książek: "Niniejszą książkę wyrwał z ognia dnia 26 VI 1944 r. Wincenty Machała uczeń klasy IV. A. w Mielcu, w którym to czasie gestapowiec niem. palił bibliotekę tut. Gimnazjum, oraz książkę Pt. Charakterystyki literackie pisarzy polskich"⁷.

2. Biblioteka i jej zbiory w latach 1944-2005

Straty poczynione w zasobach i wyposażeniu biblioteki w czasie okupacji spowodowały, że trzeba było w zasadzie tworzyć ją od początku. Rejestracja przedwojennych książek i nowo pozyskanych rozpoczęła się od 30 stycznia 1948 roku, kiedy to założono Księgę inwentarzową druków biblioteki Państw. Szkoły Ogólnokształcącej w Mielcu. Ta i pozostałe księgi inwentarzowe znajdują się w archiwum przy bibliotece I Liceum Ogólnokształcącego w Mielcu. Do 6 IV 1948 roku księga ta została zapisana w całości, na 198 stronach zapisano 3960 pozycji. Kształtowanie się księgozbioru biblioteki na przestrzeni pół wieku, można prześledzić tylko z inwentarzy. Tabela 1 ukazuje przyrost ilościowy księgozbioru w tym okresie:

Tabela 1. Przyrost ilościowy księgozbioru w latach 1948-2005 ⁸(opracowano na podstawie inwentarzy księgozbioru szkolnego)

Rok	Przybyło książek	Stan księgozbioru
1948	2421	2421
1949	1539	3960
1950	113	4073
1951	593	4666
1952	1059	5725
1953	618	6343
1954	459	6802
1955	484	7286
1956	487	7773
1957	301	8074
1958	136	8210
1959	252	8462
1960	113	8575
1961	217	8792
1962	216	9008
1963	328	9336
1964	273	9609
1965	522	10131
1966	509	10640
1967	747	11387
1968	762	12149
1969	333	12482
1970	586	13068
1971	937	14005

⁷ Haptaś K., *Biblioteka gimnazjalna (i licealna) w latach 1905-1995* [w:] *Księga Jubileuszowa 100 rocznica powstania Gimnazjum i Liceum w Mielcu 1905-2005* pod red. Jerzego Skrzypczaka, Mielec 2005, s. 267.

⁸ Tamże, s. 271.

1972	663	14668
1973	890	15558
1974	786	16344
1975	741	17085
1976	359	17444
1977	204	17648
1978	3066	20714
1979	22	20736
1980	436	21172
1981	563	21735
1982	606	22341
1983	567	22908
1984	634	23542
1985	759	24301
1986	735	25036
1987	769	25805
1988	516	26321
1989	275	26596
1990	186	26782
1991	260	27042
1992	31	27073
1993	287	27360
1994	188	27548
1995	281	27829
1996	41	27870
1997	146	28016
1998	61	28077
1999	234	28311
2000	150	28461
2001	134	28595
2002	119	28714
2003	182	28896
2004	20	29016
2005	73	29089

Na podstawie tabeli widać, że po zakończeniu II wojny światowej miał miejsce dynamiczny rozwój księgozbioru trwający do 1956 roku, kiedy to przybywało w zbiorze minimalnie 450 książek rocznie. W latach 80. roczny wzrost księgozbioru o ponad 500 książek, a począwszy od 1990 r. przyrost ten kształtuje się na poziomie od 100 do 200 pozycji rocznie. Zbiory biblioteki zgromadzone są w kilku działach tematycznych. Zdecydowanie największą liczbę stanowią tytuły z literatury pięknej – 70%, książki historyczne – 10%, z nauk biologicznych - 5%, po 3% stanowią prace zgromadzone w księgozbiorze podręcznym, historii literatury oraz krytyki literackiej. 4% całości zbiorów stanowi księgozbiór archiwalny po przedwojennej bibliotece gimnazjalnej.

3. Biblioteka szkolna jako Multimedialne Centrum Informacyjne (MCI) – historia najnowsza 2006 - 2009

Biblioteka szkolna I Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Konarskiego w Mielcu jak każda biblioteka ma za zadanie gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych oraz informowanie o gromadzonych zbiorach uczniów, nauczycieli oraz innych pracowników szkoły. Biblioteka szkolna wspomaga realizację programów nauczania i wychowania, edukację kulturalną i informacyjną oraz służy ustawicznemu kształceniu nauczycieli.

Zawartość księgozbioru jest systematycznie uzupełniana i obejmuje książki z zakresu:

- literatury pięknej, ze szczególnym uwzględnieniem lektur dla poszczególnych klas liceum, poezji i dramatu, powieści obyczajowej i przygodowej dla młodzieży, literatury biograficznej, literatury science fiction,
- księgozbioru podręcznego: encyklopedie, słowniki i leksykony ogólne, rzeczowe i językowe,
- literatury popularno-naukowej,
- historii literatury polskiej: opracowania poszczególnych epok i kierunków literackich,

Pozostałe zbiory stanowią:

- literatura pedagogiczna dla nauczycieli,
- zbiór przepisów prawa oświatowego,
- zbiór informatorów edukacyjnych, maturalnych oraz Syllabusów,
- segregatory zagadnieniowe: "Nowa matura", "Scenariusze imprez i uroczystości szkolnych", "Zestawienia bibliograficzne", „Historia szkoły w fotografii”, „Scenariusze lekcji bibliotecznych”

Szczególne miejsce w zbiorach biblioteki zajmują opracowania monograficzne i inne pozycje związane z propagowaniem idei regionalizmu.

Biblioteka aktywnie włącza się w organizację różnych imprez szkolnych, konkursów czytelniczych i plastycznych oraz wyjść młodzieży do kina i teatru.

Biblioteka gromadzi książki, czasopisma oraz dokumenty multimedialne, tematycznie powiązane z nauczaniem przedmiotami i prowadzonymi zajęciami w liceum.

Biblioteka i pracownia multimedialna dostępna jest w czasie pracy szkoły dla wszystkich nauczycieli, uczniów i pracowników szkoły. Z usług biblioteki korzysta ok. 800 uczniów oraz ok. 70 nauczycieli i pracowników szkoły. W bibliotece jest zgromadzony niezbędny księgozbiór, który jest systematycznie uzupełniany zgodnie z zapotrzebowaniem. Kształtowanie się księgozbioru biblioteki na przestrzeni ostatnich czterech lat czyli od 2005 do 2009 roku, można prześledzić z inwentarzy. Poniższa tabela 3 ukazuje przyrost ilościowy księgozbioru w tym okresie:

Tabela 3. Przyrost ilościowy księgozbioru w latach 2006 - 2009 (opracowanie własne na podstawie inwentarzy księgozbioru szkolnego)

Rok	Przybyło książek	Stan księgozbioru
2006	141	29230
2007	222	29452
2008	85	29537
2009	154	29691

Od roku 2000 biblioteka podlega procesowi komputeryzacji z pomocą programu Biblioteka Szkolna MOL **Optivum** firmy Vulcan, którego obecnie używa ok. 1300 bibliotek w Polsce, tworząc największą w kraju sieć bibliotek posiadających jednolite oprogramowanie. Program nie tylko zarządza organizacją pracy w bibliotece (gromadzenie, opracowanie, statystyki, sprawozdania, wypożyczenia, inwentaryzacja, katalogi), ale służy również do tworzenia obszernej bibliograficznej bazy danych wszystkich typów dokumentów gromadzonych w bibliotece. Daje to możliwość wymiany informacji bibliograficznej między innymi bibliotekami. Dzięki komputeryzacji biblioteki powstaje możliwość szybkiego wyszukiwania informacji bibliograficznej niezbędnej dla czytelnika, zwłaszcza maturzystów przygotowujących prezentacje do matury ustnej. Program Biblioteka Szkolna MOL został w całości zaprojektowany pod kątem specyficznych potrzeb bibliotek szkolnych i wpisany przez MEN do zestawu zalecanych środków dydaktycznych dla bibliotek tego typu. Obecnie w elektronicznej bazie biblioteki stworzony jest już kompletny spis księgozbioru. W przyszłości planowane jest udostępnienie katalogu w wersji on-line na stronie WWW szkoły, co pozwoli na skorzystać z niego z dowolnego komputera w sieci Internet.

Należy zaznaczyć, że już w 1986 r. w I LO pojawiła się pierwsza pracownia komputerowa wyposażona w osiem komputerów, a w 1990 roku powstała druga. W kolejnych latach były one systematycznie modernizowane. Szczególnym wydarzeniem w tym kierunku było przekazanie 30 XI 2001 roku 4-stanowiskowego zestawu komputerów multimedialnych z dostępem do Internetu dla uczniów i nauczycieli. Sprzęt ten został przekazany w ramach programu Ministerstwa Edukacji Narodowej: „Pracownia internetowa w każdej szkole”. Biblioteka została przekształcona w Multimedialne Centrum Informacji (MCI) dzięki wyposażeniu jej w komputery z najnowszym oprogramowaniem komputerowym do obróbki tekstu, dźwięku i obrazu wraz z drukarką laserową oraz skanerem do dyspozycji użytkowników MCI. Bibliotekarz jako opiekun Multimedialnego Centrum Informacji Bibliotecznej pomaga przy wyszukiwaniu w Internecie, materiałów do zajęć i lekcji dla uczniów i nauczycieli, drukuje oraz kseruje potrzebne materiały. Na bieżąco kontroluje stanowiska komputerowe i z pomocą administratora sieci dba o porządek i właściwe działanie pracowni. Prowadzona jest również ciągła rejestracja korzystających z pracowni multimedialnej. Liczba odwiedzających pracownię w celach edukacyjnych tzn. przygotowanie referatów, prezentacji maturalnych, zadań do lekcji czy korzystanie z Internetu, ciągle wzrasta. Tabela 4 przedstawia częstotliwość odwiedzin pracowni w czasie przerw i po lekcjach:

Tabela 4. Liczba odwiedzin MCI w latach 2006-2007 (opracowanie własne na podstawie sprawozdań biblioteki)

Rok	Liczba odwiedzin w MCI
2006	977
2007	850
2008	1567
2009	1632

Obecnie biblioteka stanowi centrum informacyjne szkoły. Uczniowie i pracownicy szkoły mają dostęp do czytelni-pracowni multimedialnej, w której zgromadzony jest księgozbiór podręczny, a oprócz tego pracownia wyposażona jest w telewizor, projektor, magnetowid, odtwarzacz płyt DVD. W pomieszczeniu czytelni uczniowie mogą skorzystać również z Internetu oraz programów multimedialnych za pomocą 5 komputerów podłączonych do sieci.

Jednym z wielu zadań biblioteki szkolnej jest również przygotowanie ucznia do samodzielnego poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych dziedzin. W procesie nauczania dominuje tendencja, zgodnie z którą uczeń zdobywa wiedzę poprzez rozwiązywanie problemów, obserwację, selekcję i korzystanie z różnych źródeł informacji. Dlatego zgromadzone w bibliotece zbiory audiowizualne, mogą pomóc w pracy dydaktycznej i wychowawczej nauczycielom naszej szkoły. Największą popularnością wśród nauczycieli cieszą się kasety i płyty edukacyjne, które uatrakcyjniają lekcje przedmiotowe oraz wychowawcze. Dużym zainteresowaniem szczególnie wśród polonistów cieszą się adaptacje filmowe lektur szkolnych. Warto zwrócić uwagę również na filmowe pakiety edukacyjne pt.: „Lekcje przestrogi” są to filmy oparte na faktach, fabularne opowieści o losach młodych ludzi, których dotyka problem narkotyków, alkoholizmu, przemocy, sekt lub uzależnienia od multimediiów.

W dobie szybkiego rozwoju kultury audiowizualnej, której film jest najpowszechniejszym nośnikiem, w szkole- obok edukacji literackiej czy muzycznej- powinno znaleźć się również miejsce na propagowanie sztuki filmowej i działalności artystycznej. Dlatego w I LO zrodził się pomysł stworzenia Szkolnego Dyskusyjnego Klubu Filmowego dla młodzieży. Klub z założenia ma za zadanie promowanie kultury, wskazywanie na wartości płynące z poznawania dobrego filmu i czytania literatury pięknej oraz upowszechnianie twórczego sposobu spędzania wolnego czasu. Klubowicze pod opieką nauczycielki biblioteki, pani Krystyny Zielińskiej spotykają się od początku roku szkolnego 2009/2010 w każdy ostatni piątek miesiąca o godzinie 16.30 w sali multimedialnej. Biblioteka udostępnia uczniom pakiet „Filmoteki Szkolnej”, składający się z płyt 55 DVD z nagraniami polskich filmów fabularnych i dokumentalnych, specjalnie wybranych i opatrzonych odpowiednimi opracowaniami.

Biblioteka szkolna jest miejscem, do którego przychodzą wszyscy uczniowie. Bardzo często spędzają tutaj czas podczas przerw i po zajęciach lekcyjnych. Dlatego też biblioteka stała się miejscem wystaw różnorodnych konkursów przeprowadzanych w szkole. Swego rodzaju tradycją stało się organizowanie w okresie poprzedzającym święta Bożego Narodzenia i Wielkanocy wystawy ozdób świątecznych i pisanek wykonanych przez uczennice naszej szkoły w ramach warsztatów artystycznych.

Biblioteka powinna być miejscem czasu wolnego, gdzie mogą istnieć różne formy aktywności rozbudzające inteligencję ucznia i jego wrażliwość. Biblioteka szkolna bogaci wiedzę ucznia, rozwija jego zainteresowania, a przy tym wychowuje. Biblioteka to nie tylko praca z książką i czasopiśmem. Droga do czytelnictwa wiedzie przez szereg zajęć i form

aktywności, do coraz lepszego odkrywania wiedzy, wyobraźni literackiej, informacji. Poprzez swoją działalność biblioteka służy uczniom, nauczycielom i wpływa na podnoszenie jakości pracy szkoły.